

sig at henvende sig der. Og i *inspektoratet for de offentlige lysthaver* (haveinspektørboligen ved indgangen til Frederiksberg have) kan ligeledes findes fortrinlige oplysninger.

Men hermed er man inde på det ganske specielle, og det må her blive den enkelte forskers sag, alt efter det emne, han behandler, at lade sin sporsans vise hen til de institutioner, der kan tænkes at kunne yde hjælp. Derfor skal også kun til slut peges på, at provinsens museer, byarkiverne, godsarkiverne m. m. selvfølgelig ikke bør glemmes.

INSTRUKTIVE STENALDERSAMLINGER.

Af P. L. HALD, Thisted.

Til Museernes faste Publikum hører i Sommertiden Skolerne. Den ene Flok Børn efter den anden, store og smaa imellem hinanden, tropper op og gaar omkring og kigger ind i Skabene. Læreren, eller hvem der nu vejleder dem i Museets Mysterier, fører dem først og fremmest ind i Oldsagssamlingen, der forklares og fortælles, Børnene staar med aabne Munde og forbavsede Øjne, de ser en Bunke for dem uforstaaelige Ting, grumme Mængder af Sten og Potter og andre underlige Sager, og de er i Virkeligheden lige kloge. Nogle, særligt interesserede Børn, maaske med lidt Forudkendskab til Oldsager, faar mere om end kun lidt ud af Besøget; men for langt de fleste af Børnene er og bliver et saadant Museumsbesøg ganske betydningsløst.

I Virkeligheden staar hele denne gamle Kultur Børnene ganske fremmed. I Skolen har de faaet fortalt, at engang brugte man Vaaben og Værktøj af Sten, de har set Billeder af Oldsager, og der er anvendt megen Tid og Flid paa at bibringe dem lidt Viden om denne gamle Tid, uden at de dog har faaet noget levende Indtryk af hele den vidunderlige Kultur, som saadanne Samlinger skulde vise. Og som det gaar med Børnene, saaledes gaar det ogsaa med mange voksne; hvilken Museumsmand kender ikke de besøgende, som passerer forbi Oldsagsskabene, kig-

ger lidt ind i dem og siger: »Aa, det er jo bare Sten, lad os hellere se noget andet«, og saa gaar de videre.

Her er Fejl paa begge Sider, men mest paa Museernes, og det kan ligesaa godt straks siges, at Museerne ikke har gjort noget for at virke populært vejledende gennem sine Opstillinger af Genstandene og selv lære de besøgende at se rigtigt paa Skabenes Indhold, og dette sidste er absolut lige saa meget i Museernes som i de besøgendes Interesse, saa vist som det er til Gavn for et Museum gennem sine Udstillinger at virke belærende og oplysende. Adskillige Steder har man ganske vist et Katalog, men det giver i Virkeligheden ingen Nøgle til Forstaaelse af saadanne Samlinger, andre Steder findes der i Skabene Sedler med Oplysninger, men heller ikke de virker efter deres tænkte Formaal.

For at anskueliggøre nærmere, hvad jeg mener, der bør gøres for derved at lede et Museumsbesøg ind i et andet Spor, vil jeg her indskrænke mig til at omtale Stenaldersamlingen.

Det er forstaaeligt, at det for et uøvet Øje maa være noget forvirrende at se ind i Skabe, hvor Flækker, Økser, Spyd o. s. v. ligger ordnede i Række og Rad og som det synes paa en underlig mærkværdig Maade, og Indtrykket vil ofte være: »Det er da en mægtig Bunke Stene«, men hvorfor ligger de nu saaledes, og hvad betyder de egentlig, er der i det hele taget nogen Mening i de mange Skabe fulde af Sten?

Her vilde en lille instruktiv Samling være i høj Grad paa sin Plads, og gennem et saadant Udvalg kunde Museerne virkelig finde den Nøgle, der lukker op for de mange Gaader, som Skabene rummer.

For at vise Behandlingen af Flinten, dette vort Lands ældste Haandværk, fra den raa Blok til de mange forskellige Former hver til sit Brug har jeg forsøgt at sammenstille en Samling specielt med dette Formaal for Øje. Jeg maa betone, at det foreløbig er en rent forsøgsmæssig Sammenstilling, som har sine Mangler; men jeg har haft megen Fornøjelse af den og tvivler ikke om, at andre Museer vilde kunne faa det samme af en lignende. At jeg allerede nu vover at fremsætte mine Planer er Ønsket om at interessere Museerne for saadanne Samlinger.

Jeg har benyttet 3 Montrer med Glaslaag 65×55 cm og 6¹/₂ cm dybe, indvendig Maal; de er anbragte paa et Sted, hvor Lyset falder saaledes ind paa Genstandene, at de er godt belyste. For at undgaa at Oldsagerne ruller om mellem hinanden, er Montrerne ved ganske lave Lister delt i Smaarum, tildels afpassede efter de Ting, der skal ligge i dem. Man skal ikke lægge for mange Ting i hvert Rum, der skal være god Plads, det gælder kun om, at det fremlagte er karakteristisk og netop viser, det man ønsker at fremhæve. Hvert Rum er forsynet med en Seddel, der giver en kort Forklaring af det, der skal vises. Enkelte af disse Forklaringer anføres, men her maa jeg bede om Overbærenhed, da jeg endnu ikke har fundet saa kort og koncis en Form, som det var ønskeligt.

Den første Montre er delt i 3 Rækker.

I. Række indeholder følgende:

1. *Økse af Hjortetak.*
2. *Slagsten af Kvartsit, Flintkugle.*
3. *Slagsten* tildannede af afknækkede Økser.
4. *Flækkeblok.* Af en passende Flintblok afsloges større og mindre Spaaner, de saakaldte Flækker.
5. *Flækker* afslagne af Flækkeblokke. Flækken er Stenalderens Kniv. Ved den tykke Ende ses en glat Flade, hvorpaa Slaget er fladet; paa den brede Flade ses »Slagbulen«, et muslingformet Mærke, der fremkommer ved Slaget.

II. Række.

1. *Flækkeskrabere* med skraa, lige og buet Eg.
2. *Flækkesav*; i Eggen er hugget Tænder.
Flækkebor; ved Borthugning forsynedes Flækken med en Spids, der var velegnet til Boring i Ben, Træ og Rav.
Flække (paa denne er med hvid Malerfarve trukket et Par Streger tværs over Flækken for at antyde, hvorledes Flækkespalteren frembragtes ved Afslagning).
Flækkespalter, Pilespids med Tværæg, dannet af en Flække.

3. *Rygflækker.*
4. *Flække* samt *Pilespids* dannet af *Flække.*
Rygflække og *Pilespids* tilhugget af saadan.
5. *Flækkeknive*, bestaar af en svær *Flække*, hvor den ene Kant danner *Eg*, medens den anden er borthugget, saa at *Flækken* faar en *Ryg.* Blev sandsynligvis forsynede med *Skaft.*

III. Række.

1. *Skiveblokke.*
2. *Forskellige Skiver og Affald.*
3. *Skiveskrabere.*
4. *Skive* (der paa lignende Maade som *Flækken* under II 2 er forsynet med et *Par Streger*, hvorved antydes, hvorledes *Skivespalteren* tildannedes).
5. *Forskellige Skivespaltere.*

Den anden *Montre* indeholder:

Række af Flintøkser, som viser *Udviklingen* fra den to-sidede til den tyknakkede *Økse*, dels tilhuggede og dels slebne, tilligemed *Planker*, endvidere enkelte *Mejsler.* *Tyndnakket Økse* i *Skaft*, der er *Kopi* efter *Sigerslev-Øksen*; endvidere et lille *Billede* af denne.

I den tredje *Montre* findes:

Planke til Spyd, Spyd, Dolk med *Haandtak*, *Planke til Sav*, forskellige *Save, Skaftsav.* *Økser af Bjergart* med *Skaftthul*; afknækkede *Stykker* viser dels *Slibningen* og dels *Boringen* af *Hullet.* *Opskærpede Økser.* *Prøve* paa *Finslibning* af *Økse.* *Sten* med indgnedet *Mærke.* *Kopi* af *Flintseglen* med *Skaft* fundet i *Stenild Mose*, ligeledes et lille *Billede* af denne.

Denne lille *Samling* har jeg som allerede nævnet haft megen *Fornøjelse* af. De bésøgende i *Oldsagssamlingen* gennemgaar den med stor *Interesse*, og *Forstaaelsen* af de mange *Rækker* af *Oldsager* i *Skabene* fremmes øjensynlig. Men det er i *Grunden* først og fremmest *Skolerne*, som *Samlingen* tager *Sigte* paa, idet jeg mener, at den skulde danne *Anskuelsesmateriale* for *Oldti-*

dens Historieundervisning. Det er kun de ældste Børn i Konfirmationsalderen, som virkelig med Udbytte kan faa noget ud af et Museumsbesøg. Her i Byen aflægger de ældste Klasser sammen med deres Lærere, en Klasse ad Gangen, naar de gennemgaar det paagældende Afsnit, Besøg i Museet. Den instruktive Samling gennemgaas og forklares, og forbavsende hurtigt finder Børnene sig til Rette i Oldsagsamlingen; den virkelige Forstaaelse kommer og ses ogsaa deraf, at Børnene, naar de paa egen Haand gaar omkring i Lokalet, stadig er paa Vandring mellem den lille Samling og Skabene. Stoffet anskueliggøres desuden ved Fremlæggelse af Billeder og Billedværker. Flere af Omegnens Lærer begynder ogsaa at benytte Museet paa denne Maade, og derved uddybe Forstaaelsen af det gennemgaaede Stof. Men ikke blot Børneskolen, ogsaa Ungdomsskolen og de tekniske Skoler vil her kunne høste Udbytte ved et saaledes tilrettelagt Museumsbesøg, og Museerne (og her er kun tænkt paa Provinsmuseerne) vil anderledes end det nu er Tilfældet komme med i et praktisk folkeopdragende og folkeoplysende Arbejde.

For ikke faa Aar siden fik jeg i Museet Besøg af et Par ikke helt unge Mænd, som ved Læsning af Drejers Afhandling om Oldtiden i det »gamle Frem« havde faaet stor Interesse for Oldtidshistorien; men de var kørt fast og kunde ikke finde sig til Rette i Oldsagernes Vrimmel. De bad mig om at vise dem en Slagbule. Jeg fandt frem Flækker, Skiver o. s. v. og viste dem det for dem saa mærkelige Mærke, og stor var deres Glæde, da de i Løbet af faa Minutter selv kunde erkende det, og nu efter Aars Forløb har de en meget smuk »Sognesamling« væsentlig omfattende Stenalderen. Det var her »Slagbulen«, der lukkede op for Forstaaelsen. Billeder og Forklaringer er gode, men de kommer ikke paa langt nær paa Højde med Tingene selv, og her er det altsaa, at en lille instruktiv Samling skal være »Slagbulen«.

Det her skildrede er altsaa et Forsøg paa at interessere Museerne for en ny Form for Tilrettelæggelsen af Stenaldersamlingerne og derved føre et helt upaaagtet Moment ind, nemlig det rent pædagogiske, for derved at udvide Museernes Virkefelt. Iøv-

rigt er adskillige Museer paa andre Omraader inde paa det samme. En gammel Bondestue med hele sit Tilbehør er i Virkeligheden en instruktiv Samling, mere værd i Folkeopdragningens Tjeneste end nok saa mange Skabe fyldt med Rækker af de Sager, som i deres Enkelthed og paa rette Plads findes i Bondestuen.

NATIONALMUSEETS ANDEN AFDELINGS VIRKSOMHED I FINANSAARENE 1922—23 OG 1923—24.

Nationalmuseets Redegørelse for disse Aar har samme Karakter som de foregaaende Beretninger, men der er foretaget nogle Ændringer i Stoffets Gruppering. Arbejderne for Mindesmærkerne ude i Landet, som i Virkeligheden er Museets største Opgave, og som lægger Beslag paa største Delen af dets Tid og Arbejdskraft, har faaet den første Plads i Beretningen, medens Skildringen af Samlingernes Tilvækst er sat i anden Række.

MINDESMÆRKERNES UNDERSØGELSE OG BEVARING.

Fredlysninger er kun opnaaet i ringe Tal, men paa et enkelt Punkt er der vundet et vigtigt Resultat, idet Ruinen af *Vit-skøl Klosterkirke* ved Herregaarden Bjørnsholm nu endelig er blevet sikret. For snart en Menneskealder siden, da den mærkelige Ruin fremgravedes og konserveredes, lykkedes det ikke at bringe de foreløbige Aftaler om dens fremtidige Bevaring i fast juridisk Form, og Museets senere Forsøg er stadigt strandede. Først nu er det lykkedes at træffe en Overenskomst med den nuværende Ejer af den tidligere Hovedgaard, Proprietær J. Eriksen, der har fredyst Klosterruinen. Under Fredlysningen er desuden indbefattet den senere, nu øde Bjørnsholm Sognekirke, den nuværende Herregaards Nordfløj, der kun maa anvendes til Møder af kirkelig, national eller folkelig Karakter, men ikke til praktisk Brug. Museet har til Gengæld forpligtet sig til at fuldende den